

Towarowa Giełda Energii SA

Warunki obrotu dla programu kontraktów terminowych na indeks IRDN24

Wykaz terminów i skrótów użytych w tekście.

- Członek Giełdy – podmiot uprawniony do zawierania transakcji na giełdzie,
- Dzień wygaśnięcia – ostatni dzień obrotu,
- Giełda, TGE – Towarowa Giełda Energii S.A.,
- Instrument bazowy – indeks IRDN24 określony na podstawie cen energii elektrycznej notowanej na Rynku Dnia Następnego, zgodnie z zasadami obowiązującymi w Szczegółowych zasadach obrotu i rozliczeń dla energii elektrycznej na RDN,
- Izba Rozrachunkowa – departament Giełdy, który prowadzi rozliczenia transakcji zawartych na Rynku Terminowym Finansowym.
- Kontrakt, kontrakt terminowy – kontrakt terminowy na indeks IRDN24,
- Kurs kontraktu – określona w momencie zawarcia transakcji terminowej wartość jednostki indeksowej w terminie wykonania wyrażona w złotych,
- Otwarcie pozycji długiej (pozycja długa) – kupno (nabycie) kontraktu,
- Otwarcie pozycji krótkiej (pozycja krótka) – sprzedaż (zbycie) kontraktu,
- Pozycja długa w terminie wykonania kontraktu – pozycja długa w momencie wygaśnięcia kontraktu,
- Pozycja krótka w terminie wykonania kontraktu – pozycja krótka w momencie wygaśnięcia kontraktu,
- Pozycja przeciwstawna - pozycją przeciwstawną do pozycji krótkiej jest pozycja długa dotycząca kontraktów tej samej serii; pozycją przeciwstawną do pozycji długiej jest pozycja krótka dotycząca kontraktów tej samej serii,
- Rozporządzenie – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2002 r. w sprawie szczególnego trybu wprowadzania do obrotu giełdowego praw majątkowych (Dz. U. z 2002 r., Nr 10, poz. 93),
- RDN- Rynek Dnia Następnego, prowadzony przez Giełdę,
- RPM – Rynek Praw Majątkowych, prowadzony przez Giełdę,
- RTEE – Rynek Terminowy Energii Elektrycznej, prowadzony przez Giełdę,
- RUE – Rynek Upnień do Emisji, prowadzony przez Giełdę,
- Rynek bazowy – rynek instrumentu bazowego, Rynek Dnia Następnego energii elektrycznej,
- Rynek Terminowy Finansowy (RTF) - rynek terminowy rozliczany wyłącznie pieniężnie,
- Seria kontraktu – kontrakty odpowiadające określonemu przez Giełdę standardowi charakteryzujące się w szczególności tym samym instrumentem bazowym i tą samą datą wygaśnięcia,
- Tabela zleceń – uporządkowane zestawienie zleceń kupna i sprzedaży,
- Ustawa – Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (j. t. Dz. U. z 2005 r., Nr 121, poz. 1019 z późn. zm.),
- Wartość kontraktu – kurs kontraktu lub kurs rozliczeniowy pomnożony przez 10,
- Warunki obrotu – niniejsze Warunki obrotu dla programu kontraktów terminowych na indeks IRDN24,
- Zamknięcie pozycji – zajęcie pozycji odwrotnej w stosunku do pozycji zamykanej.

Spis treści

Wykaz terminów i skrótów użytych w tekście.....	2
1. Wstęp.....	4
1.1. Oznaczenie rodzaju kontraktów terminowych oraz opis programu kontraktów terminowych.....	4
1.2. Termin rozpoczęcia obrotu kontraktami terminowymi lub sposób jego ustalenia.	4
1.3. Terminy prowadzenia obrotu kontraktami terminowymi w poszczególnych cyklach. .	4
1.4. Informacja o miejscu zamieszczenia w Warunkach obrotu punktu "czynniki ryzyka".	4
1.5. Data sporządzenia Warunków obrotu.	5
1.6. Określenie miejsc, form i terminów publicznego udostępniania Warunków obrotu.	5
2. Osoby odpowiedzialne za informacje zawarte w Warunkach obrotu.....	6
2.1. Firma oraz siedziba i adres sporządzającego Rozdziały 1 – 3 Warunków obrotu i Załącznik nr 1 i nr 2 do Warunków obrotu.	6
2.2. Osoby działające w imieniu Giełdy.	6
2.3. Oświadczenia o odpowiedzialności osób wymienionych w pkt 2.2.	6
3. Dane o warunkach obrotu kontraktami terminowymi.....	7
3.1. Opis czynników ryzyka dla nabywców lub sprzedawców kontraktów terminowych. ..	7
3.2. Warunki jakie powinni spełniać nabywcy i sprzedawcy kontraktów terminowych.	8
3.3. Uprawnienia i obowiązki wynikające z kontraktów terminowych.	8
3.4. Terminy notowania kontraktów terminowych.	8
3.5. Sposób ustalenia dziennych kursów rozliczeniowych oraz tryb i terminy udostępnienia do publicznej wiadomości.	8
3.6. Termin wykonania kontraktu terminowego.	9
3.7. Termin wygaśnięcia kontraktu terminowego.	9
3.8. Podstawowe zasady obrotu kontraktami terminowymi. Tryb dokonywania ewentualnych zmian tych zasad.	9
3.9. Informacje, które mogą mieć istotny wpływ na ocenę kontraktów terminowych i ryzyka związanego z ich nabyciem.	12
Załącznik nr 1 – Warunki rozliczania kontraktów terminowych na indeks IRDN24 i sposób zabezpieczania zawieranych transakcji.....	13
1. Postanowienia ogólne.....	13
2. Rozrachunki bieżące.	13
3. Rozliczenia finansowe.....	14
4. Harmonogram rozliczeń.....	15
5. Zabezpieczenia rozliczeń transakcji.....	15
6. Bank Rozliczeniowy.	17
Załącznik nr 2 - Standard kontraktu terminowego na indeks IRDN24	18

1. Wstęp.

1.1. Oznaczenie rodzaju kontraktów terminowych oraz opis programu kontraktów terminowych.

Kontrakty terminowe na indeks IRDN24, stanowią program praw majątkowych w rozumieniu § 3 ust. 3 Rozporządzenia. Instrumentem bazowym tych kontraktów jest indeks IRDN24 określany na podstawie cen energii elektrycznej notowanej na RDN. Cena tych kontraktów zależy więc pośrednio od ceny energii elektrycznej ustalonej na RDN.

Zgodnie z pkt. 20.1 Regulaminu Giełdy przez kontrakt terminowy na indeks IRDN24 rozumie się umowę zawartą na Giełdzie pomiędzy sprzedającym (wystawcą) prawo na termin a kupującym (nabywcą) to prawo na termin, na warunkach określonych w standardzie kontraktów terminowych na indeks IRDN24, w której strony ustalają wartość instrumentu bazowego, po której nastąpi wykonanie kontraktu.

Kontrakty terminowe na indeks IRDN24 notowane są w seriach. Jednocześnie notowane są trzy serie kontraktów.

Rozrachunki polegające na ustaleniu zobowiązań i należności Członków Giełdy posiadających otwarte pozycje na Rynku Terminowym Finansowym oraz wyliczeniu kwot rozliczenia, dokonywane są codziennie. Podstawą do dokonania bieżących rozrachunków są dzienne kursy rozliczeniowe. W ostatnim dniu obrotu podstawą dla dokonania rozliczenia jest ostateczny kurs rozliczeniowy.

Terminem wykonania kontraktu terminowego jest ostatni dzień obrotu określony w „kalendarzu notowania i wykonania”, o którym mowa w pkt. 1.2.

1.2. Termin rozpoczęcia obrotu kontraktami terminowymi lub sposób jego ustalenia.

Termin rozpoczęcia obrotu pierwszych serii kontraktów terminowych określa Zarząd Giełdy przy wprowadzaniu kontraktów terminowych do obrotu giełdowego. Zarząd Giełdy określa jednocześnie terminy notowania i wykonania dla wszystkich wprowadzanych kontraktów terminowych zwane „kalendarzem notowania i wykonania”.

Kalendarz notowania i wykonania zostaje ustalony i przekazany do publicznej wiadomości najpóźniej na 7 dni przed rozpoczęciem obrotu.

1.3. Terminy prowadzenia obrotu kontraktami terminowymi w poszczególnych cyklach.

Zarząd Giełdy określa terminy notowania dla wszystkich wprowadzanych kontraktów terminowych ustalając „kalendarz notowania i wykonania”.

1.4. Informacja o miejscu zamieszczenia w Warunkach obrotu punktu "czynniki ryzyka"

Opis czynników ryzyka dla nabywców lub sprzedawców kontraktów terminowych został zamieszczony w pkt. 3.1. Warunków obrotu. Inwestorzy dokonujący obrotu kontraktami terminowymi powinni dokonać szczególnej analizy treści tego punktu.

1.5. Data sporządzenia Warunków obrotu.

Niniejsze Warunki obrotu zostały sporządzone w dniu 1 września 2009 r.

1.6. Określenie miejsc, form i terminów publicznego udostępniania Warunków obrotu.

Warunki obrotu udostępniane są co najmniej na 7 dni przed rozpoczęciem obrotu kontraktami terminowymi w siedzibie Giełdy oraz na jej stronach internetowych.

2. Osoby odpowiedzialne za informacje zawarte w Warunkach obrotu.

2.1. Firma oraz siedziba i adres sporządzającego Rozdziały 1 – 3 Warunków obrotu i Załącznik nr 1 i nr 2 do Warunków obrotu.

Firma : Towarowa Giełda Energii SA
Siedziba: Warszawa
Adres: ul. Poleczki 23 bud. H, 02-822 Warszawa
Numery telekomunikacyjne :
Telefon: +48 22 341 99 12
Fax: +48 22 341 99 10
Adres poczty elektronicznej: tge@tge.pl
Adres strony Internetu: <http://www.tge.pl>

2.2. Osoby działające w imieniu Giełdy.

Grzegorz Onichimowski - Prezes Zarządu

Dariusz Bliźniak - Wiceprezes Zarządu

Ireneusz Łazor - Wiceprezes Zarządu

Osoby te są odpowiedzialne za wszystkie informacje zawarte w Rozdziałach 1 – 3 Warunków obrotu i Załączniku nr 1 i nr 2 do Warunków obrotu.

2.3. Oświadczenia o odpowiedzialności osób wymienionych w pkt 2.2.

Oświadczamy, że informacje zawarte w Rozdziałach 1 – 3 Warunków obrotu i Załączniku nr 1 i nr 2 do Warunków obrotu są prawdziwe i rzetelne oraz nie pomijają żadnych faktów ani okoliczności, których ujawnienie jest wymagane przepisami prawa.

Grzegorz Onichimowski
Prezes Zarządu

Dariusz Bliźniak
Wiceprezes Zarządu

Ireneusz Łazor
Wiceprezes Zarządu

3. Dane o warunkach obrotu kontraktami terminowymi.

3.1. Opis czynników ryzyka dla nabywców lub sprzedawców kontraktów terminowych.

3.1.1. Informacje ogólne

Wszelkie decyzje inwestycyjne powinny być podejmowane na podstawie odpowiedniej znajomości mechanizmów regulujących obrót kontraktami terminowymi oraz ze świadomością występowania ryzyka specyficznego dla tych instrumentów.

Giełda nie ponosi żadnej odpowiedzialności z tytułu ryzyka inwestycyjnego wynikającego z obrotu kontraktami terminowymi.

3.1.2. Ryzyko rynkowe.

Ryzyko rynkowe związane jest ze zmianą kursów kontraktów terminowych. Kurs kontraktu terminowego zależy głównie od ceny instrumentu bazowego. Członek Giełdy zawierający transakcje na Rynku Terminowym Finansowym jest narażony na większe ryzyko zmiany kursów niż na rynku instrumentu bazowego w związku z istnieniem tzw. efektu dźwigni finansowej.

Efekt dźwigni finansowej jest spowodowany faktem, że wartość wpłaconego zabezpieczenia stanowi część wartości kontraktu, w związku z czym straty bądź zyski spowodowane zmianą kursu kontraktu odniesione do wartości zaangażowanego kapitału (czyli wartości zabezpieczenia) mogą przyjmować znaczne wartości, niespotykane na rynku instrumentu bazowego.

Ewentualna strata poniesiona na Rynku Terminowym Finansowym może przekroczyć wartość początkową inwestycji, rozumianą jako kwota wpłaconego zabezpieczenia.

W przypadku spadku środków w depozycie wstępnym poniżej określonego przez Izbę Rozrachunkową minimalnego poziomu, inwestor posiadający otwarte pozycje zostaje wezwany do uzupełnienia depozytu. Gdy uzupełnienie nie zostanie dokonane w określonym czasie, pozycje danego inwestora będą zamykane.

Zamknięcie pozycji po kursie niższym od kursu otwarcia pozycji długiej oraz zamknięcie pozycji po kursie wyższym od kursu otwarcia pozycji krótkiej oznacza stratę na transakcji. Strata ta przewyższa wielkość początkowej inwestycji, jeżeli odpowiednia różnica między wartością otwarcia i zamknięcia pozycji jest wyższa niż wartość wniesionego depozytu.

3.1.3. Ryzyko płynności.

Na Rynku Terminowym Finansowym, szczególnie w początkowym okresie, mogą wystąpić trudności w zawarciu dużej transakcji lub zawarcie takiej transakcji może niekorzystnie wpłynąć na poziom kursów rynkowych.

Inwestor może mieć problemy z zamknięciem uprzednio otwartej pozycji, po spodziewanej cenie z powodu braku zleceń przeciwstawnych.

Płynność obrotu może również zależeć od aktywności animatorów rynku.

3.1.4. Ryzyko specyficzne.

Ryzyko specyficzne wynika ze zmian cen energii elektrycznej notowanej na Rynku Dnia Następnego prowadzonym przez Giełdę, które mogą podlegać znacznej zmienności wpływając na indeks IRDN24 i kurs kontraktu.

3.1.5. Ryzyko prawne.

Obrót energią elektryczną podlega regulacjom prawnym o charakterze administracyjnym oraz nadzorowi ze strony administracji rządowej. Ulegają one stosunkowo częstym zmianom. Taki system prawny może mieć wpływ na cenę energii elektrycznej, a tym samym pośrednio na kurs kontraktu.

3.2. Warunki jakie powinni spełniać nabywcy i sprzedawcy kontraktów terminowych.

Nabywcami i sprzedawcami kontraktów terminowych mogą być inwestorzy, będący uczestnikami obrotu na Rynku Terminowym Finansowym Towarowej Giełdy Energii S.A., którzy są dopuszczeni do działania na Rynku Terminowym zgodnie z Regulaminem Giełdy. Inwestorzy muszą posiadać rachunki, na których rejestrowane są kontrakty terminowe.

3.3. Uprawnienia i obowiązki wynikające z kontraktów terminowych.

Zgodnie z Regulaminem Towarowej Giełdy Energii S.A. kontrakt terminowy, rozumiany jest jako umowa zawarta na Giełdzie pomiędzy sprzedającym (wystawcą) a kupującym (nabywcą), to prawo na termin, na warunkach określonych w standardzie kontraktów terminowych, w której strony ustalają wartość instrumentu bazowego, po której nastąpi wykonanie kontraktu.

Wykonanie zawartej na Giełdzie umowy następuje poprzez rozliczenie pieniężne.

Kontrakt terminowy jest przedmiotem obrotu na Rynku Terminowym Finansowym prowadzonym przez Giełdę. Uprawnienia i obowiązki wynikające z pozycji otwartych na Rynku Terminowym Finansowym ustala się codziennie jako rozliczenia polegające na wyliczeniu należności i zobowiązań, oraz wyliczeniu kwot zobowiązań poszczególnych inwestorów posiadających otwarte pozycje. Podstawą do dokonania bieżących rozrachunków jest dzienny kurs rozliczeniowy.

3.4. Terminy notowania kontraktów terminowych.

Rozpoczęcie i zakończenie obrotu kolejnymi seriami kontraktów terminowych następuje zgodnie z kalendarzem notowania i wykonania kontraktów terminowych na indeks, określanym przez Zarząd Giełdy.

3.5. Sposób ustalenia dziennych kursów rozliczeniowych oraz tryb i terminy udostępnienia do publicznej wiadomości.

3.5.1. Dzienny kurs rozliczeniowy.

Dzienny kurs rozliczeniowy jest obliczany po zakończeniu każdej sesji giełdowej z dokładnością do 1 grosza (0,01 PLN).

Dzienny kurs rozliczeniowy określany jest jako średnia arytmetyczna kursów ostatnich 10 transakcji zawartych podczas sesji giełdowej.

Jeżeli podczas sesji giełdowej zawarto mniej niż 10 transakcji za dzienny kurs rozliczeniowy przyjmuje się średnią arytmetyczną kursów wszystkich transakcji.

Jeżeli podczas sesji giełdowej nie zawarto żadnej transakcji za dzienny kurs rozliczeniowy przyjmuje się ostatni znany kurs rozliczeniowy.

3.5.2. Ostateczne rozliczenie w terminie wykonania kontraktów terminowych.

Po zakończeniu obrotu danym kontraktem terminowym, w terminach określonych przez Zarząd Giełdy, następuje dzień ostatecznego rozliczenia kontraktu.

Podstawą do ostatecznego rozliczenia otwartej pozycji jest ostateczny kurs rozliczeniowy określany jako wartość indeksu IRDN24, w dniu wygaśnięcia kontraktu, wyliczany na podstawie transakcji zawartych na RDN z dostawą na dzień następny po terminie wykonania kontraktu terminowego.

Ostateczny kurs rozliczeniowy określany jest z dokładnością do 1 grosza (0,01 PLN).

3.5.3. Tryb i terminy udostępnienia cen do publicznej wiadomości.

Informacje o wolumenie, kursach oraz wartości zawartych transakcji są udostępniane Członkom Giełdy na niepublicznej stronie internetowej, dostępnej tylko dla danego Członka Giełdy.

Po zakończeniu sesji giełdowej informacje o wolumenie i kursach zawartych transakcji oraz wartości indeksu IRDN24 Giełda publikuje na swojej publicznej stronie internetowej

3.6. Termin wykonania kontraktu terminowego.

Rozpoczęcie i zakończenie terminu wykonania kolejnych serii kontraktów terminowych następuje zgodnie z kalendarzem notowania i wykonania kontraktów terminowych na indeks, określonym w pkt. 1.2.

3.7. Termin wygaśnięcia kontraktu terminowego.

Dniem wygaśnięcia jest ostatni dzień obrotu daną serią kontraktów.

3.8. Podstawowe zasady obrotu kontraktami terminowymi. Tryb dokonywania ewentualnych zmian tych zasad.

3.8.1. Dopuszczenia kontraktów terminowych do obrotu giełdowego.

Dopuszczenia kontraktów terminowych do obrotu giełdowego dokonuje Rada Nadzorcza Giełdy na wniosek Zarządu Giełdy. Dopuszczając kontrakty terminowe do obrotu giełdowego Rada Nadzorcza Giełdy zatwierdza warunki obrotu i specyfikację kontraktów terminowych .

3.8.2. Wprowadzenie kontraktów terminowych do obrotu giełdowego.

Wprowadzenia kontraktów terminowych do obrotu giełdowego dokonuje Zarząd Giełdy, określając jednocześnie terminy notowania i wykonania dla wszystkich wprowadzanych serii kontraktów, zwane „kalendarzem notowania i wykonania”.

3.8.3. Instrument bazowy.

Instrumentem bazowym jest indeks IRDN24 określany na Rynku Dnia Następnego z dokładnością do jednej setnej (0,01). Indeks IRDN24 wyliczany jest dla danego dnia dostawy jako średnia arytmetyczna średnich ważonych wolumenem cen transakcji zawartych podczas fixingu i notowań ciągłych na poszczególnych godzinach z całej doby z rynków N-1 oraz N-2 dla tej samej daty dostawy, czyli

$$IRDN24 = \sum_{j=1}^j \frac{M_j}{j}$$

gdzie :

j – liczba godzin doby rozliczeniowej (23 do 25),

M_j – średnia ważona dla j-tej godziny wyrażona wzorem:

$$M_j = \sum_1^i P_i \times \left(\frac{V_i}{V_j} \right),$$

i – liczba transakcji w danej godzinie,

P_i – kurs ustalony dla i-tej transakcji,

V_i – wolumen obrotu w i-tej transakcji,

V_j – wolumen obrotu w godzinie.

3.8.4. System notowań.

Kontrakty terminowe są notowane w systemie notowań ciągłych wyłącznie przy wykorzystaniu systemu informatycznego Giełdy.

3.8.5. Godziny trwania notowań.

Notowania odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 14:00, zgodnie z kalendarzem notowania i wykonania określonym w pkt. 1.2., o ile Zarząd Giełdy nie postanowi inaczej. W dniu wykonania kontraktu terminowego notowania odbywają się w godzinach 8:00 – 11:30, o ile Zarząd Giełdy nie postanowi inaczej.

3.8.6. Zlecenia

3.8.6.1. Członkowie Giełdy składają zlecenia w odniesieniu do Portfeli. W Systemie Informatycznym Giełdy Portfel jest zdefiniowany jako konto.

3.8.6.2. Członek TGE może posiadać w Systemie Informatycznym Giełdy więcej niż jeden portfel.

3.8.6.3. Członek Giełdy może złożyć więcej niż jedno zlecenie w odniesieniu do danego Portfela.

3.8.6.4. Każdy Portfel może być przypisany tylko do jednego Członka Giełdy.

3.8.6.5. Każde zlecenie Członka Giełdy składane na RTF powinno zawierać w szczególności następujące parametry:

- a) rodzaj zlecenia (kupno / sprzedaż),
- b) portfel, w odniesieniu do którego zlecenie jest składane,
- c) ilość kontraktów,
- d) limit ceny wyrażony w PLN/1 jednostkę indeksową z dokładnością do jednego grosza lub polecenie wykonania zlecenia bez określania limitu ceny,
- e) termin ważności,
- f) warunki realizacji zlecenia, których szczegółowy opis zawarty jest w Warunkach obrotu,
- g) oznaczenie Członka Giełdy wystawiającego zlecenie,

- h) datę i godzinę wystawienia zlecenia,
- i) numer zlecenia.

Jedno zlecenie nie może obejmować więcej niż 500 kontraktów. Na wniosek Członka Giełdy, TGE może jednorazowo zwiększyć limit kontraktów w zleceniu

3.8.6.6. Zlecenia wprowadzane do notowań powinny zawierać warunki realizacji i termin ich ważności. W zależności od warunków i terminu realizacji występują następujące typy zleceń:

- a) Zlecenie dzienne (Rest of day) - zlecenie jest ważne w dniu przekazania na Giełdę.
- b) Zlecenie ważne do końca okresu notowań (Good until expiry) - zlecenie jest ważne do końca notowania instrumentu.
- c) Zlecenie do dnia (Good until date) - zlecenie jest ważne do daty określonej na etapie składania zlecenia. Notowanie odbywa się do daty dnia, w którym upływa określony termin.
- d) Zlecenie czasowe (Timed order) - zlecenie jest ważne w dniu przekazania na Giełdę do czasu określonego na etapie składania zlecenia.
- e) Zlecenie typu zrealizuj i anuluj (Fill and kill) - zlecenie jest ważne do momentu zawarcia pierwszej transakcji (lub pierwszych transakcji, jeżeli zlecenie jest realizowane w kilku transakcjach jednocześnie), przy czym niezrealizowana część zlecenia traci ważność. Zlecenie może być realizowane w całości, częściowo lub nie zostać zrealizowane w ogóle. Zlecenie to można złożyć bez podania limitu ceny.
- f) Zlecenie typu zrealizuj lub anuluj (Fill or kill) - zlecenie jest ważne do momentu zawarcia pierwszej transakcji (lub pierwszych transakcji, jeżeli zlecenie jest realizowane w kilku transakcjach jednocześnie), przy czym zlecenie musi być zrealizowane w całości albo nie zostać zrealizowane w ogóle. Jeżeli układ zleceń nie pozwala na realizację zlecenia w całości, zlecenie traci ważność.

3.8.6.7. Zlecenia typu Fill and kill i Fill or kill nie są ujęte w tabeli zleceń. Po złożeniu takich typów zlecenia następuje zawarcie transakcji albo są one usuwane.

3.8.6.8. Zlecenie może zawierać dodatkowy warunek aktywacji - funkcję Stop Loss. Za jej pomocą określany jest warunek, przy jakim poziomie kursu Kontraktu pojawi się zlecenie na rynku. Aktywacja zlecenia na rynku następuje z chwilą spełnienia zadanego warunku.

3.8.6.9. Zlecenia mogą zostać złożone na rynek (zlecenie rynkowe) albo lokalnie (zlecenie lokalne). Zlecenia lokalne nie biorą udziału w notowaniach.

3.8.6.10. Zlecenie lokalne może zostać złożone na rynek przez aktywowanie. Zlecenie rynkowe może stać się zleceniem lokalnym przez zawieszenie. Aktywowanie i zawieszenie zleceń można wykonać podczas prowadzenia notowań na RTF.

3.8.6.11. Składanie zleceń na rynek możliwe jest tylko podczas fazy notowań na RTF. Poza okresem prowadzenia notowań na RTF Członek Giełdy może złożyć zlecenie lokalne.

3.8.6.12. Członkowie Giełdy mogą modyfikować własne zlecenia. Modyfikacji mogą podlegać:

- (a) oferowana ilość kontraktów,
- (b) limit ceny.

3.8.6.13. Zlecenia można modyfikować podczas fazy notowań na RTF. Jeśli podczas modyfikacji zostanie zmniejszony wolumen, nie ulega zmianie czas złożenia zlecenia. W pozostałych przypadkach modyfikacji (zwiększenie wolumenu i zmiana ceny), zlecenie otrzyma nowy czas złożenia.

3.8.6.14. Zlecenie złożone na rynek pozostaje aktywne do czasu zakończenia procesu modyfikacji albo anulowania.

3.8.6.15. W przypadku, gdy notowania na instrumencie są zawieszane, zlecenia nie mogą być modyfikowane.

3.8.6.16. Zlecenie może zostać anulowane przez Członka Giełdy, który złożył to zlecenie, przed upływem terminu ważności zlecenia. Nie mogą być anulowane zlecenia będące przedmiotem zawartych transakcji.

3.8.7. Zasady ustalania kursu, realizacja zleceń i transakcji.

- a) Transakcje zawierane są po kursie równym limitowi ceny, jaki został podany w zleceniu wcześniej wprowadzonym, oczekującym w tabeli zleceń na realizację, zgodnie z następującymi zasadami:
  - i) w pierwszej kolejności będą realizowane zlecenia o najwyższym limicie ceny w przypadku zleceń kupna i o najniższym limicie ceny w przypadku zleceń sprzedaży,
  - ii) w przypadku zleceń z równymi limitami ceny będą one realizowane według czasu przyjęcia zlecenia (zlecenie przyjęte wcześniej zostanie zrealizowane w pierwszej kolejności).
- b) Zlecenia mogą być realizowane częściowo, przy czym każda częściowa transakcja będzie dotyczyć przynajmniej jednego kontraktu.

3.8.8. Transakcje giełdowe.

Stroną transakcji mogą być wyłącznie Członkowie Giełdy dopuszczeni przez Zarząd Giełdy do obrotu na Rynku Terminowym, którzy w zakresie zawieranych transakcji posiadają status rozliczających członków Giełdowej Izby Rozrachunkowej prowadzonej przez Giełdę.

3.8.9. Tryb dokonywania zmian w Regulaminie i Warunkach obrotu.

Regulamin Towarowej Giełdy Energii S.A. lub niniejsze Warunki obrotu mogą być zmieniane przez Radę Nadzorczą Giełdy. Zmiany zasad obrotu określonych w Warunkach obrotu nie wymagające zmiany Regulaminu Giełdy wymagają zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Giełdy. Zmiana Warunków obrotu powinna zostać podana do wiadomości publicznej co najmniej na 7 dni przed jej wejściem w życie.

3.9. Informacje, które mogą mieć istotny wpływ na ocenę kontraktów terminowych i ryzyka związanego z ich nabyciem.

Poza informacjami zawartymi w Warunkach obrotu nie są znane Giełdzie inne informacje, które mogą mieć istotny wpływ na ocenę kontraktów terminowych i ryzyka związanego z ich nabyciem.

Załącznik nr 1 – Warunki rozliczania kontraktów terminowych na indeks IRDN24 i sposób zabezpieczania zawieranych transakcji.

1. Postanowienia ogólne.

- 1.1. Warunkiem składania zleceń na Rynku Terminowym Finansowym jest posiadanie przez Członka Giełdy otwartego Rachunku kupna, o którym mowa w pkt. 6.3. i dokonania wpłaty w określonej wysokości na fundusz gwarancyjny.
- 1.2. Członek Giełdy posiada konto ewidencyjne w systemie giełdowym, na którym prowadzone są rozliczenia transakcji zawartych na RTF, RTEE, RPM, RDN i RUE.
- 1.3. Członek Giełdy posiada w Banku Rozliczeniowym Rachunek kupna do obsługi rozliczeń na RTF, RTEE, RPM, RDN i RUE.
- 1.4. W procesie rozrachunków bieżących następuje kompensata rozliczeń pomiędzy transakcjami zawartymi na RTF, RTEE, RPM, RDN i RUE.
- 1.5. Przepływy finansowe po zakończeniu Tygodnia Rozliczeniowego prowadzone są saldem należności i zobowiązań z RTF, RTEE, RDN, RPM i RUE.
- 1.6. Rozliczenia ze wszystkimi Członkami Giełdy, którzy zawarli transakcje na RTF Giełda prowadzi za pośrednictwem Banku Rozliczeniowego.
- 1.7. Do rozliczenia transakcji zawartych na RTEE, RPM, RDN i RUE stosuje się zasady rozliczeń opisane w dokumentach Giełdy dotyczących rozliczeń na tych rynkach.

2. Rozrachunki bieżące.

- 2.1. Informacja o wolumenie, kursach oraz wartości zawartych transakcji na prowadzonym przez Giełdę RTF jest dostępna dla Członka Giełdy na niepublicznej stronie internetowej.
- 2.2. W każdym dniu obrotu po zarejestrowaniu na koncie ewidencyjnym transakcji zawartych w danym dniu przez Członka Giełdy, Giełda dokonuje bieżących rozrachunków zawartych na RTF. Dla Członków Giełdy, którzy zawarli transakcje w danym dniu na RTEE, RPM, RDN i RUE, rozliczenie tych transakcji jest uwzględniane w Systemie Informatycznym Giełdy.
- 2.3. Zobowiązania i należności stron z tytułu posiadania otwartych pozycji w kontraktach terminowych wyliczane są codziennie po zarejestrowaniu transakcji z sesji giełdowej oraz innych operacji wykonywanych danego dnia zgodnie z następującymi regulami:
  - 2.3.1. W okresie od dnia otwarcia pozycji do dnia wykonania kontraktu naliczane są depozyty według zasad określonych w pkt. 5.1.
  - 2.3.2. W okresie notowania, po otwarciu pozycji, pierwsze bieżące rozrachunki wykonywane są tego samego dnia. Wartość bieżących rozrachunków będąca stratą dla jednej strony transakcji, a zyskiem dla drugiej, mierzona jest różnicą pomiędzy kursem zawarcia kontraktu, a dzienny kursem rozliczeniowym pomnożonym przez wolumen.
  - 2.3.3. W okresie notowania kontraktu, przez pozostałe dni sesyjne (bez ostatniego dnia obrotu), wartość bieżących rozrachunków stanowi różnicę pomiędzy dziennym kursem rozliczeniowym z dnia poprzedniego, a dziennym kursem rozliczeniowym z dnia bieżącego pomnożonym przez wolumen.
  - 2.3.4. W przypadku zamknięcia pozycji wartość bieżących rozrachunków stanowi różnicę między kursem w momencie zamknięcia kontraktu a dziennym kursem rozliczeniowym z dnia poprzedniego pomnożoną przez wolumen.

- 2.3.5. W przypadku zamknięcia pozycji na tej samej sesji giełdowej, na której została ona zawarta, wartość bieżących rozrachunków stanowi różnicę między kursami zamknięcia i otwarcia pozycji pomnożoną przez wolumen.
- 2.3.6. Zajęcie pozycji przeciwstawnej do uprzednio zajmowanej przez Członka Giełdy powoduje zamknięcie pozycji.
- 2.3.7. W dniu wykonania kontraktu terminowego wartość rozliczenia dla podmiotów posiadających otwarte pozycje jest równa, co do wartości bezwzględnej, różnicy pomiędzy ustalonym kursem indeksu IRDN24 z dnia wykonania kontraktu, a dziennym kursem rozliczeniowym z dnia poprzedniego pomnożoną przez wolumen.
- 2.4. Giełda przekazuje do Banku Rozliczeniowego informację dotyczącą salda rozliczeń finansowych danego Członka Giełdy wynikających z otwartych przez niego pozycji na RTF. Saldo rozliczeń jest określone jako suma osiągniętych korzyści i poniesionych strat z tytułu równania wszystkich otwartych pozycji do rynku.
- 2.5. Na podstawie uzyskanej z Giełdy informacji, dla podmiotów mających saldo zobowiązań, Bank Rozliczeniowy blokuje, jako zabezpieczenie przyszłego rozliczenia finansowego, odpowiednią kwotę środków finansowych zgromadzonych na Rachunku kupna danego Członka Giełdy do dnia, w którym nastąpi rozliczenie finansowe.

3. Rozliczenia finansowe.

- 3.1. Rozliczenia finansowe prowadzone są w cyklach Tygodnia Rozliczeniowego obejmującego:
- wszystkie salda rozliczeń finansowych otwartych pozycji będących w okresie notowania w danym tygodniu na RTF,
  - wszystkie salda rozliczeń finansowych otwartych pozycji będących w wykonaniu w danym tygodniu na RTF,
  - wszystkie transakcje będące w okresie wykonania w danym tygodniu na RTEE,
  - wszystkie transakcje zawarte w dniach od poniedziałku do następującej po nim niedzieli włącznie na rynkach RDN, RPM i RUE.
- 3.2. Przepływy finansowe następują w środę (termin płatności dla podmiotów mających zobowiązania w stosunku do TGE) i czwartek (termin płatności dla TGE) po zakończeniu Tygodnia Rozliczeniowego. Jeżeli jeden z tych dni jest dniem wolnym od pracy terminy płatności zostają odpowiednio przesunięte. Giełda z miesięcznym wyprzedzeniem informuje Członków Giełdy o terminach płatności oraz terminach wystawiania faktur VAT, które są zawarte w terminarzu płatności dostępnym na stronie internetowej Giełdy.
- 3.3. Rozliczenia dokonywane są na podstawie Raportu rozliczeniowego określającego dla Członka Giełdy wartość netto zawartych transakcji na rynku RTEE, RDN, RPM i RUE, która podlega powiększeniu o wartość podatku VAT i wartość usługi giełdowej oraz wartość salda rozliczeń finansowych dla RTF w powiększeniu o wartość usługi giełdowej.
- 3.4. Rozliczenie finansowe Członka Giełdy prowadzone jest saldem zobowiązań i należności na podstawie kwot brutto odpowiednio powiększonych lub pomniejszonych o wartość usługi giełdowej.
- 3.5. Rozliczenie finansowe przeprowadzane jest saldem zobowiązań i należności dotyczącym łącznie rynków RTF, RTEE, RDN, RPM i RUE.
- 3.6. Zbiorcze saldo zobowiązań i należności na RTF, RTEE, RDN, RPM i RUE można określić na podstawie danych zawartych w Systemie Rozliczeniowym Giełdy.

4. Harmonogram rozliczeń

- 4.1. Tygodniowe rozliczenia finansowe przebiegają zgodnie z następującym harmonogramem:
- a) poniedziałek - wystawienie przez Giełdę faktur VAT dotyczących usługi giełdowej za transakcje zawarte na RTF;
  - b) środa – do godziny 13:00 każdy Członek Giełdy, którego saldo rozliczeniowe miało charakter zobowiązania wpłaca wymagane środki na własny rachunek kupna w Banku Rozliczeniowym. Termin płatności rozumiany jest jako termin, w którym środki powinny znaleźć się na Rachunku kupna Członka Giełdy. Po godzinie 13:00 na podstawie dyspozycji z Giełdy następuje obciążenie powyższych rachunków odpowiednimi kwotami wynikającymi z rozliczenia przy jednoczesnym uznaniu rachunku Giełdy. W przypadku nie dokonania wpłaty przez danego Członka Giełdy, Bank Rozliczeniowy wykorzystuje dotychczas zgromadzone i zablokowane środki na jego rachunku stanowiące zabezpieczenie zawartych transakcji;
  - c) czwartek – przekazanie przez Giełdę na Rachunek kupna Członka Giełdy środków należnych – salda rozliczeniowego mającego charakter należności;
- 4.2. W przypadku, gdy któryś z dni cyklu rozliczeniowego jest dniem wolnym od pracy rozliczenie zostaje przesunięte na najbliższy następny dzień roboczy. Dokładne daty określone są w terminarzu płatności określonym w pkt. 3.2. Załącznika nr 1.

5. Zabezpieczenia rozliczeń transakcji.

5.1. Izba Rozrachunkowa tworzy i zarządza systemem gwarantowania rozliczeń, w oparciu o środki finansowe zgromadzone na Rachunkach kupna Członków Giełdy w Banku Rozliczeniowym i środki pozyskane w wyniku zawarcia transakcji sprzedaży oraz środki zablokowane w wyniku zawarcia transakcji kupna. System gwarantowania rozliczeń składa się z:

- funduszu gwarancyjnego,
- depozytu wstępnego.

5.1.1. Fundusz gwarancyjny tworzony jest z wkładów Członków Giełdy.

Fundusz gwarancyjny może być wykorzystany wyłącznie w przypadku, gdy Członek Giełdy działający na Rynku Terminowym Finansowym nie wykona w terminie obowiązków związanych z rozliczaniem transakcji, a w przypadku rozliczenia pozycji po uprzednim wykorzystaniu na pokrycie tych zobowiązań całego depozytu wstępnego przypadającego na Członka Giełdy.

W przypadku wykorzystania środków funduszu gwarancyjnego lub uznania przez Izbę Rozrachunkową, że środki te są niewystarczające, Członkowie Giełdy zobowiązani są do wniesienia dopłat uzupełniających do funduszu gwarancyjnego na wezwanie Izby Rozrachunkowej. Dopłaty uzupełniające wnoszone przez poszczególnych Członków Giełdy będą proporcjonalne do wysokości bieżących udziałów Członków Giełdy w tym funduszu.

Minimalna wysokość funduszu gwarancyjnego jest podawana przez TGE w formie uchwały Zarządu.

5.1.2. Depozyt wstępny służy zabezpieczeniu rozliczenia otwartych pozycji w okresie obrotu i w dniu wykonania kontraktu, za które odpowiada dany Członek Giełdy. Depozyt wstępny jest określany jako iloczyn salda otwartych pozycji na Kontrakcie, dziennego kursu rozliczeniowego i współczynnika ryzyka ustalonego przez Izbę Rozrachunkową.

Wysokość naliczonego wstępnego depozytu dla każdego Członka Giełdy podawana jest na niepublicznej stronie internetowej prowadzonej przez TGE.

- 5.2. Każdy Członek Giełdy posiada w systemie giełdowym konto ewidencyjne odzwierciedlające bieżący stan zabezpieczeń dla jego transakcji.
- 5.3. Każdego dnia po zakończeniu notowań stan konta ewidencyjnego jest aktualizowany w oparciu o zawarte transakcje.
- 5.4. Każdego dnia roboczego do godziny 18:30 stan konta ewidencyjnego jest aktualizowany w oparciu o operacje dokonywane na Rachunku kupna danego Członka Giełdy w Banku Rozliczeniowym. Informacje o przeprowadzonych operacjach na Rachunku kupna Izba Rozrachunkowa otrzymuje z Banku Rozliczeniowego.
- 5.5. Aktualizacja zabezpieczeń jest dokonywana zgodnie z następującymi zasadami:
  - a) zawarcie transakcji na RTF powoduje w okresie notowania pomniejszenie wysokości zabezpieczenia o kwotę stanowiącą wartość depozytu wstępnego oraz należną usługę giełdową, z zastrzeżeniem pkt. 5.6.;
  - b) w dniu następującym po dniu wykonania kontraktu terminowego na RTF, zwiększa się wartość zabezpieczeń Członka Giełdy o kwotę naliczonego depozytu wstępnego, z zastrzeżeniem pkt. 5.6.;
  - c) bieżące rozrachunki otwartych pozycji na RTF zwiększają lub zmniejszają wysokość zabezpieczenia o kwotę stanowiącą saldo rozliczeń z tytułu równania wszystkich otwartych pozycji danego Członka Giełdy do rynku;
  - d) zawarcie transakcji na RTEE powoduje w okresie notowania pomniejszenie wysokości zabezpieczenia o kwotę stanowiącą wartość depozytu określonego w pkt. 5.1. oraz należną usługę giełdową, z zastrzeżeniem pkt. 5.6.;
  - e) wartość transakcji sprzedaży na RTEE w okresie wykonania Kontraktu powiększa wartość zabezpieczeń o wartość brutto części tej transakcji dla energii dostarczonej bieżącego dnia;
  - f) wartość transakcji kupna na RTEE w okresie wykonania Kontraktu pomniejsza wartość zabezpieczeń o wartość brutto części tej transakcji dla energii dostarczonej bieżącego dnia;
  - g) wpłata na Rachunek kupna w Banku Rozliczeniowym zwiększa wartość zabezpieczenia na koncie ewidencyjnym;
  - h) wypłata z Rachunku kupna w Banku Rozliczeniowym pomniejsza wartość zabezpieczenia na koncie ewidencyjnym;
  - i) transakcje kupna na RDN, RPM i RUE pomniejszają kwotę zabezpieczeń o wartość brutto tych transakcji oraz należną usługę giełdową brutto, z zastrzeżeniem pkt. 5.6.;
  - j) transakcje sprzedaży na RDN, RPM i RUE powiększają kwotę zabezpieczeń o wartość brutto tych transakcji skorygowaną o należną usługę giełdową brutto, z zastrzeżeniem pkt. 5.6.;
  - k) przedostatniego dnia Tygodnia Rozliczeniowego, po zakończeniu notowań, wartość zabezpieczeń jest pomniejszana o wartość należności danego Członka Giełdy, jakie powstały w mijającym Tygodniu Rozliczeniowym.
- 5.6. Aktualizacja zabezpieczeń o wartość usługi giełdowej następuje po rozliczeniu sesji.
- 5.7. Regulowanie zobowiązań i należności z tytułu zmiany wysokości depozytów.

- 5.7.1. Członkowie Giełdy mają obowiązek regulowania zobowiązań wynikających z naliczonych depozytów przed rozpoczęciem notowań na najbliższej sesji pod rygorem niedopuszczenia do działania na RTF.
- 5.7.2. Brak wpłaty może spowodować niedopuszczenie do działania Członka Giełdy na RTF. Jeżeli zobowiązanie nie będzie uregulowane w ciągu dwóch dni roboczych, TGE może dokonać zamknięcia otwartych pozycji danego Członka Giełdy na RTF do stanu, w którym wysokość środków zdeponowanych na koncie ewidencyjnym Członka będzie pokrywała jego zobowiązania.
- 5.7.3. W przypadku, gdy zamknięcie pozycji nie jest wystarczające na pokrycie zobowiązań Członka, TGE na podstawie pisemnej informacji dostarczonej Członkom Giełdy na RTF dokonuje pobrania środków z funduszu gwarancyjnego. W pierwszej kolejności pobierane są środki z funduszu podmiotu, który ma zobowiązania. Brakująca część jest pobierana z funduszu wszystkich Członków Giełdy na RTF w równej części.
- 5.7.4. Giełda informuje Członków Giełdy o pobraniu środków z funduszy gwarancyjnych, w szczególności o wysokości pobranych środków oraz przyczynie ich pobrania eksponując nazwę Członka Giełdy, którego pozycja jest zamykana. Uzupełnienie środków na funduszu gwarancyjnym powinno nastąpić w terminie najpóźniej dwóch dni roboczych od przekazania powyższej informacji. W przypadku nie uzupełnienia środków Giełda zawiesza Członka w zakresie działania na RTF.
- 5.7.5. Giełda zastrzega sobie prawo do dochodzenia zobowiązań od Członka Giełdy, dla którego zamknięcie pozycji spowodowało pobranie środków z funduszy gwarancyjnych innych Członków.

6. Bank Rozliczeniowy.

- 6.1. Funkcję Banku Rozliczeniowego dla rozliczania transakcji zawartych na RTF pełni Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ S.A.).
- 6.2. W celu zapewnienia bezpiecznego i sprawnego przebiegu rozliczeń transakcji giełdowych Giełda współdziała z BOŚ S.A., określając w drodze umowy szczegółowe zasady rozliczania tych transakcji.
- 6.3. Każdy Członek Giełdy zobowiązany jest posiadać w Banku Rozliczeniowym Rachunek kupna, który służy do ustanawiania zabezpieczenia dla transakcji kupna oraz rozliczeniu finansowemu transakcji zawartych na rynkach RTF, RTEE, RDN, RPM i RUE.
- 6.4. Członek Giełdy obowiązany jest do udzielenia Bankowi Rozliczeniowemu pełnomocnictwa do dokonywania przelewów środków z Rachunku kupna Członka Giełdy na rachunek rozliczeniowy prowadzony przez Towarową Giełdę Energii S.A. w wysokości wskazanej przez Giełdę w dyspozycji przelewu.
- 6.5. Zabezpieczenie mogą stanowić wpłaty gotówkowe na Rachunku kupna Członka Giełdy. Inne rodzaje zabezpieczeń mogą być przedmiotem umowy między Bankiem Rozliczeniowym a Członkiem Giełdy.

Załącznik nr 2 - Standard kontraktu terminowego na indeks IRDN24

Nazwa kontraktu	FF_IRDN24_dd-mm-yy, gdzie: FF_IRDN24 – rodzaj instrumentu, dd – dzień, w którym wypada termin wykonania kontraktu, mm – miesiąc, w którym wypada termin wykonania kontraktu yy – dwie ostatnie cyfry roku, w którym wypada termin wykonania kontraktu.
Instrument bazowy	Indeks IRDN24 określony na Rynku Dnia Następnego.
Nominał kontraktu	10 jednostek indeksowych.
Kurs kontraktu	Wyrażona w PLN wartość jednostki indeksowej z dokładnością do 1 grosza.
Wartość kontraktu	Kurs kontraktu lub kurs rozliczeniowy pomnożony przez 10.
Pierwszy dzień obrotu nowej serii	Zgodnie z kalendarzem notowania i wykonania.
Ostatni dzień obrotu - dzień wygaśnięcia	Zgodnie z kalendarzem notowania i wykonania. Dzień ustalenia ostatecznego kursu rozliczeniowego.
Jednostka notowania	1 kontrakt.
Sposób zamknięcia pozycji	W dowolnym czasie podczas trwania sesji poprzez zajęcie pozycji odwrotnej do pozycji zamykanej.
Sposób rozliczenia kontraktu	Rozliczenie pieniężne w złotych polskich.
Sposób ustalenia dziennego kursu rozliczeniowego	Dzienny kurs rozliczeniowy określany jest jako średnia arytmetyczna kursów ostatnich 10 transakcji zawartych podczas sesji giełdowej. Jeżeli podczas sesji giełdowej zawarto mniej niż 10 transakcji za dzienny kurs rozliczeniowy przyjmuje się średnią arytmetyczną kursów wszystkich transakcji. Jeżeli podczas sesji giełdowej nie zawarto żadnej transakcji za dzienny kurs rozliczeniowy przyjmuje się ostatni znany kurs rozliczeniowy. Dzienny kurs rozliczeniowy określany jest z dokładnością do 1 grosza.
Sposób ustalenia ostatecznego kursu rozliczeniowego	Ostateczny kurs rozliczeniowy określany jest jako wartość indeksu IRDN24 w dniu wygaśnięcia kontraktu. Ostateczny kurs rozliczeniowy określany jest z dokładnością do 1 grosza.